

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrlet Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Orači

Se nikdar ni bil klic po pravični družbi tako glasen kakor danes. Pa tudi še nikdar ni bilo obzorje v tem pogledu tako zamegljeno kakor danes. Največje stavbe delavskega gibanja se rušijo. Menili smo, da bo kakšen MacDonald svetilnik na poti v tako družbo. Pa niti svetloba petrolejske leščerbe ni zasvetila. Tisti, ki naj bi bil pobornik za pravično družbo v socialističnem smislu, je danes v prvih vrstah imperialistov in borcev za kapitalizem.

Delavstvo je stavilo svoje upanje na delavsko gibanje v Nemčiji. Pa prišel je dobro pripravljen sunek junckerjev in drugih kapitalističnih nosilcev in čez noč ne slišimo nič več niti o socialdemokratih, niti o komunistih, krščanski delavci si pa morajo pustiti dopasti celo to sramoto, da je načelnik centra, ki predstavlja kat. politično stranko v Nemčiji tudi za kat. delavce slovesno dal svoje privoljenje, da more Hitler neomejeno gospodariti v Nemčiji. Tudi drugod, kjerkoli je delavsko gibanje, moremo opazovati nekaj zastoj, nekako utrujenost, nervoznost in deloma desorientiranost.

To so videzi. V Nemčiji je pa to le nujni razvoj na posameznih postajah. Resnično je, da je danes delavsko gibanje močnejše in drugačno, kakor je bilo pred nekaj desetletji. Moč delavstva je zrastle, delavstvo noče biti več le material, objekt, ampak subjekt. To se pravi, delavstvo je sposobno in tudi hoče sodločevati v javnosti. Z drugo besedo: delavstvo hoče vladati.

Zavedati se pa moramo, da nima delavstvo svojega nevarnega in neodjenljivega nasprotnika v političnih sistemih, ampak v gospodarskem sistemu. Gospodarstvo je organizirano v mogočnih organizacijah. Moč in upliv teh gospodarskih teles gre preko mej posameznih držav. Ta gospodarska telesa razpolagajo s silami, o katerih ni človeštvo nikdar sanjalo. Te sile diktirajo in vodijo boj proti delovnim slojem pod edino parolo: »Niti trohice svoje oblasti ne odstopimo.« Dobro se zavedajo, da bi pomenil dvig, da bi pomenila končna zmaga delovnih slojev njihov padec. Prav zaradi tega se pojavljajo razne ostre oblike vladanja ravno v tistih državah, kjer je bilo delavstvo najmočnejše.

Prvi trenutek morejo takšni dogodki uplivati na mase delovnih slojev porazno. Toda le tam, kjer se niso poglobili v bistvo delavskega pokreta. Če bi se, bi morali vedeti, da je mogoče kakšno gibanje, ki je utemeljeno v naravnih in pravnih zakonih, zavreti, uničiti pa nikoli. Ker pomeni gibanje delavskih mas boj za pošteno in pravično človeško družbo, temelji to gibanje na naravnih in pravnih resnicah.

To gibanje pa nima svojega edinega nasprotnika v mogočnih gospodarskih organizacijah, ki so si prilastile oblast tako rekoč nad vsem svetom, ampak tudi v tistih krogih, ki spadajo v to delavsko gibanje ali pa, ki mu vsaj niso daleč. Najboljši zaveznik kapitalizma je tisto malomeščanstvo, ki je navidez »socialno« čuteče, ki sicer toži, da trpi zaradi razmer, da se mu smilijo taki in taki sloji, ki pa noče nič slišati o velikem cilju vsega človeštva — v pravični družbi; ki mu je odvrtna misel, da bi podredilo svojo osebnost temu cilju, da bi prevzelo nase žrtve, ki so potrebne tudi od njegove strani. Največji zaveznik kapitalizma je današnje malomeščanstvo, ki je zadovoljno, če je ugodeno njegovim najelementarnejšim potrebam in ki ne čuti prav nobene odgovornosti za usodo velikega cilja. Ako pa govorimo o gibanju, ki temelji v večnih zakonih, ne menimo s tem, da se bodo godili ravno zaradi teh zakonov čudeži. Saj obsega krščanstvo vse, kar potrebuje človeštvo, da bi moglo biti zadovoljno, pa vendar tako razpadanje vseh dobrin ravno v tistih deželah in delih sveta, čijih kultura je zrastle na krščanstvu. To dejstvo dokazuje, da vrši nauk, ideja, resnica svoje poslanstvo le tedaj, če se opira na duše, ki so popolnoma prožete z njimi, ki so popolnoma prešle v bit človeka.

Vsi taki pojavi, kakor je Hitler in drugi poslanci organiziranega kapitalizma, bi bili usodni za gibanje za pošteno in pravično družbo, ako bi uničili v masah, ki hrepene po taki družbi, vero v to gibanje. Ako bi postale te mase razočarane, ako bi se zbudil v njih dvom. Usodno bi bilo, ako bi postale mase ravnodušne napram vsem tem velikim vrednotam, katere so obsežene v cilju — poštena in pravična družba. Zato je veliko vprašanje: Kaj je za delavstvo važnejše, da ima zunanjo moč, ki se zreali v njegovih strokovnih, kulturnih organizacijah, v njegovem združništvu, ali duh, ki je tako rekoč nerazdružno zvezan s tem velikim ciljem. Da ne bo pomote. Zunanja moč je potrebna. Toda ta zunanja moč pa ne sme nikoli škodovati duhu. Če bi in kjer škoduje, je delavskemu gibanju v kvar.

Zato so pa v delavskem gibanju odločilnega pomena delavski voditelji. Ti morajo biti orači, ki orjejo ledino in v nje polagajo semena. Ti orači morajo že obdelano zemljo zasejati s še višjimi kulturami. Ti orači morajo prihajati naravnost iz delavskih vrst, sicer je nevarno, da se bo zanesel v delavsko gibanje malomeščanski duh. Gotovo je težka in trpljenja polna pot takih oračev. So preganjani prav zaradi tega, ker so delavski, sumničijo jih, hočejo jim dati videz manj vrednega značaja. Delavstvo se mora zavedati, da tisti delavski voditelji, katere hvali kapitalist, niso pravi orači. Če orjejo, sejejo skaženo seme. Pravi orači so le taki delavski

Karel Pintar

Kakor znano, je moral trpeti Karel Pintar kot glavni obratni zaupnik v papirnici v Vevčah veliko preganjanje. Prišel je v letu 1932 ob službo. Delavstvo papirnice ga je smatralo še vedno za svojega zaupnika in ga izvolilo za glavnega obratnega zaupnika tudi za to leto. Proti njegovi izvolitvi se je pritožila Narodna strok. zveza v Ljubljani na bansko upravo. Ta je pritožbi ugodila in razveljavila izvolitev obratnih zaupnikov, ki so bili izvoljeni na listi Strokovne skupine papirniškega delavstva v Vevčah. Proti temu odloku je vložila Strokovna skupina ugovor na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, ki je pa pritožbo zavrnilo. Strokovna skupina je šla zaradi tega s svojo pritožbo na zadnjo instanco — na državni svet. Ta je pa razsodil tako-le:

Državni svet kraljevine Jugoslavije,

br. 7936/33, 16. marca 1933
v Beogradu.

V imenu Nj. Vel. kralja Aleksandra I.

Državni svet je v tem II. oddeljenju, ki ga sestavljajo predsednik oddeljenja Barič dr. Josip, podpredsednik drž. sveta, člani: Vildovič Anton, Petrovič Ante, Čubrovič dr. Pavle, Kostič Nikola in delovodja-tajnik Markovič Ljubomir vzel v pretres tožbo Strokovne skupine papirniškega delavstva Vevče, ki jo je vložila proti rešenju ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje od 18. avgusta 1932, št. 40.392, s katerim je to potrdilo odlok kr. banske uprave v Ljubljani, št. 4778, od 27. aprila 1932 z ozirom na pritožbo tožnice od 18. maja 1932 zaradi razveljavljanja liste za volitve delavskih obratnih zaupnikov.

Potem, ko je proučil pritožbo, osporovano rešenje in ostale spise, ki se nanašajo na ta predmet, kakor tudi odgovor ministra na tožbo, ki je bil poslan s pismom od 20. decembra 1932, št. 60.570, je državni svet ugotovil:

Kr. banska uprava je z omenjenim svojim rešenjem razveljavila listo Strokovne skupine papirniškega delavstva Vevče za izvolitev obratnih zaupnikov, in sicer na pritožbo Narodne strokovne zveze v Ljubljani od 1. februarja 1932, na temelju čl. 36 navodil za volitve obratnih zaupnikov in § 135. zakona o občem upravnem postopku, katero rešenje je odobril tudi minister z osporavanjem rešenjem ali tako, da se volitev razveljavi.

Toda v čl. 36 omenjenih navodil je predpisano, da se more zainteresirana stranka pritožiti v roku 8 dni proti nepravilnostim ob priliki volitev na pristojno inspekcijo delo — kr. bansko upravo, katera v slučaju, da so te nepravilnosti mogle vplivati na rezultat volitev, isto tudi razveljavi, toda pod pogojem, da izda to svojo rešitev v roku osmih dni, ko je bila pritožba vložena. Ako se to ne izvrši, se mora smatrati, da je pritožba zavrnjena. Kakor se iz spisa o tem predmetu razvidi, kr. ban-

voditelji, ki trpe, ki so križani. Le taki bodo sejali zdravo seme, iz katerega bo zrastle duh kakor morje globoke vere v velik cilj; duh, ki ne bo nikoli klonil; duh, iz katerega bodo zrastle še novi orači in bodo polagali še na več poljih v brazde semena za novo pošteno in pravično družbo.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Da poživi organizatorično delo in da nove pube za razmah strokovne organizacije, je načelstvo JSZ sklenilo izvesti dvodnevni tečaj za strokovne tajnike včlanjenih skupin.

Tečaj se je vršil v soboto, dne 22. in v nedeljo 23. aprila 1933. V soboto zvečer se je vršilo predavanje o praktičnem delu in poslovanju. V nedeljo dopoldne pa je predaval načelnik tov. Srečko Zumer o »Smernicah našega dela v bodočnosti«. Tov. Peter Lombardo o »Strokovni organizaciji«, naš starosta tov. Jože Gostinčar pa o »Delavskem združništvu«.

Po referatih se je razvila živahna debata o organizatorično in agitacijsko podrobnem delu in strokovni vzgoji delavske mladine. Posebno pa so se tovariši tečajniki zanimali za delavsko združništvo, kateremu bo treba v bodoče posvetiti več pozornosti. Vsi tečajniki so izrazili željo, naj bi se slični tečaji vršili večkrat. Centrala bo tej želji, v kolikor ji dopuščajo finančne razmere, skušala tudi ugoditi.

Pripomnili moramo, da je po skupinah vladalo za tečaj izredno veliko zanimanje. Nad 30 jih je od vseh strani prihitelo v Ljubljano z namenom, da se za svoje delo v skupini izpopolnijo, in dobijo novih smernic za vodstvo našega delavskega pokreta. Tečaja se je udeležila prav za prav elita naše organizacije, in to sami mladi fantje, ki so najbolj aktivni delavci po skupinah in na katerih prav za prav leži vsa peza dela.

Pričakujemo, da bodo tovariši, ki so se tečaja udeležili, z vso marljivostjo delali po skupinah na tem, da navodila, ki so jih dobili, v polni meri tudi izvedejo.

Rudarji

Zagorje. Zalostni so bili velikonočni prazniki v našem zagorskem revirju. Kar smo s strahom pričakovali, to je v resnici prišlo, in kar more kdo storiti, je storila TPD. Odločila se je baš za velikonočne praznike za širokopotezne redukcije. In kar čez noč, ne da bi kdo slutil, so se ob redukciji znižale tudi plače na akordnih postavkah. Sistematičnim potom hočejo doseči isto produkcijo, kljub temu, da je znižano število delavcev v našem revirju za okroglo 170. Delavec, zavedaj se tega, da je akordno delo bič, posebno za naše slovenske rudarje, s katerim bibe neusmiljeno po nas tuji kapitalist! Izgine naj sebičnost v revirju, zavlada naj medsebojna ljubezen in zvestoba v boju za pravice, pa se nam vrnejo kmalu boljši časi! Še par dni nas loči, in s težkim sremom bodo morali zapustiti reduciranci delo, še tisto borno, kar so imeli do zdaj! Med njimi so sami družinski očetje, s par izjemami! Nihče jih ne vpraša, kaj bodo počeli. Prepuščeni so sami sebi. Kam naj gre rudar, lačen in raztrgan s svojo družino!? Na to ni odgovora. Lačen ne more pod zemljo, tega se naj zavedajo odločujoči krogi! Mesto dela in kruha pošljejo ojačitev orožniške postaje, in problem je rešen tudi za uboega rudarja! Vsak delavec pa ima še dobro v spominu dneve, ko so se baš rudarjem obetali zlati časi. Mesto zlatih časov pa so prišli črni in najžalostnejši, kar jih menda pomni Zagorje! Še je čas! Delavec je sit obljud, hoče le dejanj. Te

ska uprava v Ljubljani ni izdala svoje rešitve v roku osmih dni, potem ko je prejela pritožbo proti volitvi, zato se mora smatrati, da je bila pritožba zavrnjena; banska uprava je pa postopala proti zakonu tudi, ker je vzela v postopanje pritožbo po roku osmih dni in razveljavila listo tožnice. Pod pogojem, da bi izdala banska uprava v zakonitem roku odlok po prejeli pritožbi, bi mogla razveljaviti le volitve, ne pa kandidatne liste. V kolikor je pa izdala banska uprava rešitev na temelju § 135. zakona o obtem upravnem postopku, je postopala proti zakonu, ker se za to ne morejo uporabljati predpisi tega paragrafa, ker niso izpolnjeni pogoji tega paragrafa in banska uprava ne fungira v tem slučaju kot nadzorna oblast v smislu § 135. Ker je odločitev kr. banske uprave protizakonita, je minister postopal s tem rešenjem pogrešno, ker je odobril to odločitev. Zaradi tega se mora to rešenje razveljaviti in izdati drugo v smislu razlogov, ki so izneseni v razsodbi.

S tega razloga, a na temelju čl. 17. in 34. zakona o državnem svetu in upravnih sodišč in z ozirom na zakon o taksah, II. oddeljenje drž. sveta

bomo pa dosegli le v borbi po svojih strokovnih organizacijah! Zato delavci, rudarji, v organizaciji, da boste zopet zgled drugim, kot nekdanj! Zato, rudar, zdrami se, zaupaj drug drugemu, in vsak na delo za strokovni pokret rudarjev! — Rudar.

Trbovlje. Strokovna skupina rudarjev obvešča članstvo in prijatelje, da se bo v nedeljo 30. t. m. darovala na Sv. Planini ob 10 sv. maša za umrle člane naše skupine, katero bo daroval č. g. prof. Ratej. Vljudno se vabijo tudi člani sosednjih skupin Hrasnika in Zagorja. Spominjamo se svojih pokojnih tovarišev in storimo za nje svojo krščansko dolžnost. — Odbor.

Redukcije rode sovraštvo, take govornice prihajajo ne samo od delavstva, temveč tudi uradništva. Eden drugega obrekuje in vsak išče le sebe. Dokler so reducirali samo delavce, so nadrejeni mislili, da so sigurni, ker so pa sedaj tudi te reducirali, je nastal tam večji kaos kakor med delavstvom.

Ljubljana. TPD namerava odpustiti tudi nekaj uradnikov, med temi celo višje. Baje bo reduciran ravnatelj Schneider iz Hrasnika in obratovodja inž. Homan v Hudi jami. Inž. Homan je zlasti znan iz zadnjih dogodkov, ker je precej ostro postal napram obratnemu zaupniku Alojziju Lešniku.

Kovinarji

Guštanj. Pri volitvah tuk. obratnih zaupnikov, ki so se vršile 9. t. m., so dobili: lista SMRJ 3 mandate in lista NSZ 2 mandata. Delavstvo upravičeno pričakuje, da bodo novoizvoljeni zaupniki res tudi zastopali interese delavstva. Kajti pri agitaciji za volitve so obljubljali eni kakor drugi marsikaj. Bomo videli! — Kovinar.

Javornik. 1. maja zjutraj ob 7. uri se vrši v župni cerkvi na Kor. Beli sv. maša za umrle člane skupine. Tovariši! Dolžnost nas veže, da se svete maše udeležimo vsi do zadnjega. Pri sv. maši poje moški zbor.

Javornik. Pretekli teden so se zopet sestali zastopniki podjetja in obratni zaupniki k razpravi za novo kolektivno pogodbo. Za obrat na Javorniku je bil dosežen sporazum. Nekaj ostane pri starem, v nekaterih oddelkih pa so delavci nekoliko pridobili. Takoj ko bo podpisana nova kolektivna pogodba, kar upamo, da se bo zgodilo v najkrajšem času, se bo vršil članski sestanek, na katerem se bo o vsem točno poročalo.

Kleparji

Ljubljana. V nedeljo dne 23. aprila 1933 dopoldne se je vršil redni mesečni sestanek naše skupine v prostorih JSZ na Miklošičevi cesti 22/1. Glavni poročevalec tov. centralni tajnik nam je v kratkih besedah pojasnil razmere delavstva v kleparski stroki s posebnim ozirom na sedanjo brezposelnost. Med drugim je omenjal slučaj, ki se je pripetil na obrtnem sodišču in je glasil opomin vsem tovarišem, da naj ne zanemarjajo strokovne organizacije.

Njegovo poročilo so tovariši odobrvali. Pri debati se je ugotovilo, da neko večje podjetje pošilja starejše delavce na brezplačen dopust, na drugi strani pa sprejema v delo nove mlajše moči.

razsoja:

da se razveljavi rešenje ministra za socialno politiko in narodno zdravje od 18. avgusta 1932, St. br. 40.392, v koji razsodbi se morajo s prepisom obvestiti tudi pravdajoče se stranke.

Taksa je plačana.

Državni svet.

Delovodja-tajnik Predsednik II. oddeljenja, Ljubomir Markovič, s. r. podpredsednik drž. sveta Dr. Josip Barič, s. r.

Delavstvo v papirnici Vevča je kljub temu ostalo v letu 1932 brez obratnih zaupnikov. Organizacija, ki je pritožbo zoper volitve in scenirala, pa je tudi med letom izgnila iz tovarne. To se pravi, Narodne strok. zveze, podružnice v Vevčah ni več in prav to nam je dokaz, koliko je bila upravičena pritožba te organizacije proti izvolitvi zaupnikov na listi Jugoslov. strokovne zveze.

Tovariši! Združimo se in pokažimo, da smo tukaj, da smo zbrani na braniku naših pravic. Le tako se nam bo mogoče boriti za naše pravice.

Vplačajte pa tudi zaostale prispevke in pridite na prihodnji sestanek še v večjem številu. Pogovoriti se moramo o delu nas vseh in ne samo to, kar dela odbor.

Textilni delavci

Tržič. Kakor vsako leto je tudi letos 1. maja ob 9. uri sv. maša za nagovorom za delavstvo v cerkvi pri sv. Jožefu. Opozarjamo delavstvo, naj se te sv. maše udeleži kolikor mogoče v velikem številu. — V soboto, dne 13. maja zvečer po šmarnicah ima pa delavstvo JSZ skupina Tržič svoj članski sestanek. Referira tov. iz Ljubljane o delavski mladini in sploh o delu v organizaciji.

Viničarji

Podpohorski viničarji manifestirajo za svojo strokovno organizacijo.

Občna zborstva v Framu in Zg. Hočah.

V nedeljo dne 23. aprila ob pol devetih se je vršil redni občni zbor strokovne skupine viničarjev v Framu. Dvorana pri »Turnerju« je bila polna viničarjev in viničark. Podpredsednik Kohne Simon je otvoril in vodil občni zbor. Vsa poročila, predvsem tajnika in blagajnika so bila soglasno odobrena. Pri volitvah so bili izvoljeni: za predsednika tov. Robar Alojz, za podpredsednika Kohne Simon, za tajnika Terlep Karel, za blagajnika Strajnsak Alojz, za gospodarja pa Amon Gregor. Za namestnike: tov. Volmut Avgust, Brezovšek Vinko in Smogavec Anton. V nadzorstvo: Strafela Alojz, Jarc Franc in Tušek Ivan. Po govoru tajnika zveze, v katerem je predvsem poudarjal velik pomen strokovne organizacije, ki se mora razširiti do zadnje viničarije, od katere imamo že danes tolikih gmotnih in moralnih uspehov, so enodušno pristopili še vsi navzoči. Podčrtati je treba, da je ravno framska skupina bila prva ustanovljena v podpohorskih gorcih, od katere je potem šel pokret v druge kraje na levo in desno. Da je bila ta skupina vedno borbena in se borila proti krivicam, ki so od strani vinogradnikov pretile njenim članom. Zato si je tudi znala, seveda z organizirano močjo, ustvariti položaj, da v tem poslovnem letu ni beležiti nobene viničarske komisije, samo dvoje posredovanj in še ta so bila v celoti ugodno rešena. Framski viničarji zaupajo samo svoji strokovni organizaciji, to je pokazal občni zbor, ki je bil do danes eden najlepših in največjih.

★

Popoldne ob treh so se zbrali na občni zbor viničarji skupine Zg. Hoče. Udeležba je bila zelo lepa. Prišli so tudi viničarji limbuške in mariborske skupine. Poleg teh so se udeležili občnega zbora tudi viničarji, ki so organizirani pri marksistih. Poročilo predsednika in blagajnika je podal tov. Sorko Stefan, poročilo tajnika pa tov. Repina Franc. Skupina je še mlada in šteje 21 viničarskih družin. Da si utira pot v težki borbi za izboljšanje položaja in odpravo krivic svojih članov, pričča dejstvo, da je bilo v tem poslovnem letu 13 viničarskih komisij in 10 posredovanj. Brez ozira, ali je šlo za viničarja samostanskih, kmetskih, meščanskih ali graščinskih vinogradnikov, je bila borba za pravico tlačenih nepopustljiva. Pri volitvah so bili izvoljeni: v odbor tov.: Sorko Stefan, Ciglar Martin, Repina Franc, Milošič Rudolf in Vidovič Jurij; za namestnike Ribič Jožef, Šešerko Fr., Podhostnik Jože; v nadzorstvo pa: Zobec Anton, Vindiš Janez, Rankovec Jože. Nalo je tajnik zveze v svojem govoru posebej naglasil, da moramo viničarji svojo strokovno organizacijo smatrati kot borbena organizacijo, ne pa kot podporno društvo. Podpore so poststranska reč, pravi cilj naše organizacije je in ostane — borba za človeka vreden obstoje viničarja. To borbo pa zajemamo iz obsloječe delavske zakonodaje, viničarji iz viničarskega reda. Edina predstavnica viničarskega stanu je danes naša krščansko-socialistična »Strokovna zveza viničarjev«. Bile so tudi druge podobne viničarske organizacije, pa so vse že izgubile. Zato, ker jih niso vodili viničarji sami in niso imeli namena pomagati viničarjem, marveč so po viničarjih iskale sebe. Na vse navzoče so napravile besede govornika mogočen utis. Po zborovanju kar nismo mogli narazen. Neorganizirani so pristopili. Tovariši, organizirani pri

socialdemokratih, pa so se izjavili, da se jim delo pri naši organizaciji dopade, zato bodo prestopili v našo organizacijo. Zmaga na celi črti!

Lesno delavstvo

Gračnica pri Rimskih Toplicah. V tovarni podjetnikov so bile nekaj časa precej napete razmere. Da bi se la napetost ublažila, sta posredovala med vodstvom in delavstvom zastopnik JSZ tov. Lombardo in zastopnik Del. zbornice tov. Marinček. Po temeljitem razgovoru se je ozračje precej razčistilo in upamo, da bo prišlo do sporazumnega sodelovanja med organizacijo in obratnimi zaupniki ter med vodstvom tovarne, kar bo le v obojestransko korist.

Privatni nameščenci

Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščenecv Jugoslavije v Ljubljani je priredila v sredo, dne 19. aprila 1933 javen sestanek, na katerem se je razpravljalo o gospodarskem položaju nameščenecv ter o značaju te organizacije. Poročal je tov. Valant Milan.

Zborovalci so sprejeli kot apel na državno vlado ter banovino naslednjo resolucijo za izboljšanje gospodarskega in socialnega položaja privatnih nameščenecv:

»Privatni in trgovski nameščenci, zbrani na javnem zboru Strokovne zveze privatnih in trgovskih nameščenecv Jugoslavije v Ljubljani 19. aprila 1933, si dovoljujejo opozoriti kraljevsko vlado in podrejene oblasti na težko socialno stanje privatnih in trgovskih nameščenecv v državi. Več tisoč nameščenecv je brezposelnih, gospodarski položaj nameščenstva postaja vedno slabši.

Za izboljšanje položaja predlagajo zborovalci sledeče ukrepe:

1. Strogo naj se izvaja vsa socialno-politična zakonodaja. Pristojne oblasti naj pazijo na točno izvajanje zakona o zaščiti delavcev s strani delodajalcev in naj najstrožje nastopajo proti onim delodajalcem, ki kršijo ta zakon kakor tudi novi obrtni zakon.

2. Zaradi omejitve brezposelnosti

a) naj se regulirajo plače ter določijo eksistenčni minimum kakor tudi eksistenčni maksimum;

b) izda naj se zakon proti večkratnim zaslužkarjem, ki imajo stalne prejemke iz več zaposlitev oziroma več naslovov kakor tudi proti zaposlitvi žen, katerih možje imajo za preživljanje potrebne prejemke;

c) strogo naj se izvajajo sedanja zakonita določila glede zaposlitve inozemskih nameščenecv v naši državi, delodajalci, ki jih kršijo, naj bodo strogo kaznovani, vsa tozadevna določila naj se še poostre;

d) skrajša naj se delovni čas predvsem trgovskih nameščenecv, pri čemer naj se spoštuje praznovanje nedelj in praznikov;

e) zaradi pomoči brezposelnim naj se uvede brezposelno zavarovanje, začasno pa naj država, banovine ter občine določijo potrebne kredite za podpiranje brezposelnih posebno pa onih, ki nimajo pravice do podpor pri Javnih borzah dela;

f) racionalizacija pisarniških obratov naj se vrši le ob sodelovanju ter po pristanku nameščenjskih obratnih zaupnikov.

3. Zakon o pokojninskem zavarovanju nameščenecv naj se razširi na vse nameščenice kakor tudi na trgovske pomočnike (nameščenice) ter na vsa država. Pokojninsko zavarovanje pa naj se upravlja samostojno po banovinah ali po bivših pokrajinah; pristopi naj se k izboljšanju obstoječega zakona in upošteva naj se pri tem mnenje nameščenjskih strokovnih organizacij.

4. Krajevnim organom Osrednjega urada za zavarovanje delavcev naj se da večja samostojnost ter odgovornost, administracija zavarovanja naj se poenostavi, delokrog Osrednjega urada pa omeji. Izpeljejo naj se volitve v samouprave zavarovanja, da bodo tako prišli do vodstva od zavarovancev izvoljeni zaupniki.

5. Izpeljejo naj se volitve v delavske zbornice, ker je dosedanjim upravam njihov mandat že potekel.

6. Oblasti naj vplivajo na regulacijo cen življenjskih potrebščin, kontrola nad delovanjem in poslovanjem delniških družb s strani države naj se poostri, zavre naj se karteliranje industrije, ki ubija malo obrt, diktira cene in proletarizira delavstvo in nameščenstvo.

7. Izda naj se stanovanjski zakon, ki naj regulira najemnine za stanovanja ter poslovne lokale. Zborovalci so mnenja, da sloni blaginja države na blaginji državljanov. Ogromno večino teh pa

Socialni čin prvega reda

Na temelju nove pogodbe med državo in TPD bo slednja dobavljala v letu 1933/34 iz svojih rajonov za državne železnice 33.000 ton premoga mesečno. TPD bi seveda hotela imeti več. Kot odgovor, ker ne more oddajati sorazmerno nizko količino premoga, je TPD naklonila rudarjem izredne piruhe. Prav za Veliko noč je reducirala 412 rudarjev, in sicer v Hrastniku 110, na Ojstrem 10, v Zagorju 167, v Hudi jami ponovno 25 in v Trbovljah 100.

Redukcije so zadele v prvi vrsti kopače, t. j. kategorije, v kateri je največ družinskih očetov in starejših rudarjev. Torej strogo dosleden princip, ki ga je glavno ravnateljstvo že davno napovedovalo. TPD bo s tem »prihranila« nekaj nad 3 milijone. TPD je šla preko vseh predlogov rudarskih zastopnikov, da naj ne bodo redukcije, ampak da naj raje uvaja še nadalje praznovanje. Odgovor je bil, da je tako stanje nezdravo, češ, da je bolje, da imajo tisti rudarji, ki so še ostali, stalno in zagotovljeno existenco, kakor pa da bi vsi skupaj le životarili. TPD pa ne znižuje stalno

le staleža rudarjev, dosedaj je reducirala okoli 1600 rudarjev, ampak tudi akordne postavke in plače.

Niti enega odločilnega faktorja ni, da bi TPD povedal in ukazal tole: **Ako je potrebno štedenje, naj se hrani pri visokih plačah vodilnih in višjih uradnikov in pri dividendah.** To bi bilo socialno, pa tudi v interesu javnosti in narodnega gospodarstva. Če in dokler vlada kriza, **niti pare dividend!**

Prav igranje z življenjskimi pogoji rudarjev dokazuje, kako bi bilo potrebno, da bi se uvedlo vsaj pri velikih industrijah smotreno gospodarstvo. Zato bi morala pasti taka podjetja pod strogo kontrolo države in pod upravo človeške družbe kot take. Edino to bi pomenilo rešitev iz sedanjih težkih razmer. Dokler bodo pa možni taki socialni čini, kakršnih si dovoljuje TPD, bo beda in nemir med delavstvom vedno večja.

Zato še enkrat poudarjamo: **Gospodarske ustanove morajo služiti splošnim potrebam državljanov, ne pa grabljenju dividend.**

Doma in po svetu

V Belgradu se je pred sodiščem za zaščito države začel proces proti dr. Vlad. Mačku. Obtožnica ga obtožuje, da je novembra 1932 sodeloval pri sestavi resolucije, katera zahteva, naj se vrne stanje za kraje na tej strani Drine, Save in Donave, kakor je bilo leta 1918., po razsulu avstro-ogrške monarhije. Dajal je tudi razne izjave inozemskim časnikarjem in deloval na to, da se del države loči od državne celote.

Dr. Maček je imenoval za svojega zastopnika dr. Trumbiča. Senat je to odklonil in sicer iz tega razloga, ker se proti dr. Trumbiču vodi preiskava radi istih prestopkov, kakor proti dr. Mačku. Dr. Maček je nato imenoval ponovno za svojega zastopnika dr. Kostiča, katerega je prav za prav prvotno imenoval.

V Nišu se je v nedeljo 23. aprila vršilo veliko zborovanje J. R. K. D. Ministrski predsednik M. Srskič je med ploh, ki se je vlila z neba, v svojem govoru naglašal, da je vlada stremela za ureditvijo organizacije naše notranje uprave, kakor tudi za razširjenjem banovinskih samouprav. Napovedal je, da se bodo razpisale občinske volitve in dalo pri tem narodu možnost, naj sam odločuje pri teh važnih edinih.

Mala zveza bo imela letošnjo konferenco v Pragi. Na tej konferenci se bodo izmenjale ratifikacijske listine. Konferenca se bo vršila od 15. do 23. maja.

Ameriški gospodarski strokovnjaki predlagajo splošno razvrednotenje denarja. Ves svet je obrnjen v Ameriko, kjer se odloča o izredno važnih gospo-

darskih problemih. Z razvrednotenjem denarja upajo, da se bo poživila mednarodna trgovina.

Predlog o razvrednotenju denarja naj bi se izvedel po treh točkah: 1. razvrednotenje denarja se mora izvršiti sočasno po vseh državah; 2. razvrednotenje mora potisniti valute nižje, kakor je njihova prava vrednost; 3. to razvrednotenje naj omogoči avtomatično porazdelitev zlata.

Konferenca raznih evropskih državnikov, ki se vrši sedaj v Ameriki z ameriškim predsed. Rooseveltom, je pravzaprav predpriprava za svetovno gospodarsko konferenco. Predno pa se naj ta konferenca sestane, je treba priti na jasno glede vprašanja vojnih dolgov in razorožitve. Sicer pa Amerika ni toliko interesirana na tem, da bi reševala Evropo, nego želi izboljšati svojo trgovino, ki je sedaj radi visoke vrednosti dolarja v popolnem zastoj. Zato tudi predlogi s strani Amerike za razvrednotenje denarja.

Nemčija gleda z nezaupanjem na razgovore Roosevelta z MacDonaldom v Ameriki. Pričakovalo se je, da se bodo prvo vršili razgovori o valutnem vprašanju, toda oba državnika sta se prej dogovarjala o razorožitveni konferenci. Nemčija je poslala kot svojega zastopnika v Washington dr. Schachta.

Centrum drago plačuje pooblastilo, za katerega je glasoval v državnem zboru. Hitler preganja brez ozira na levo in desno vse, kar se popolnoma ne ukloni narodnim socialistom. Poleg komunističnih in socialističnih voditeljev je zaprtih tudi veliko članov centroma.

Nasvet g. narodnemu poslancu Pavliču

Izvolitev g. poslanca Pavliča so odločili v laškem okraju glasovi rudarjev. To ve danes vsak rudar in tega se tudi zaveda sam g. Pavlič. Biti delavski poslanec in zastopati interese delavstva, pa je bilo vedno težko, posebno pa je to težko danes, ko se rudarji borijo za najpotrebnejši vsakdanji kruh.

Vsak delavski zastopnik, osobito pa rudarski, se mora poglobiti v delavsko zakonodajo, poznati jo mora do zadnjega paragrafa in ne samo to, po vseh danih zakonitih sredstvih jo mora skušati na merodajnih mestih uveljaviti, kakor tudi ostale potrebe delavstva.

Pa k stvari sami. Rudarji smo v prvi vrsti odvisni kakor vsak državljan od zakonodajnega dela,

tvorijo delovni sloji, med katerimi so vsled gospodarske krize najbolj prizadeti delavci in nameščenci. Zato je v interesu države, da zaščiti s primernimi ukrepi ravno te socialno šibke sloje.

Končno so zborovalci soglasno obsodili obnovev društva »Združenih zasebnih in trgovskih nameščenecv Slovenije« kot strokovnemu gibanju škodljiv pojav.

kjer se sklepajo zakoni in uredbe v dobro ali slabo onim, ki so jih dolžni upoštevati. Na tem mestu more vsak poslanec uveljaviti svojo avtoriteto in zastopstvo, katero mu je ljudstvo poverilo. To so storili tudi rudarji pri glasovanju za mandat gosp. Pavliča. Vse pričakovano delo za rudarje pa gosp. poslanec ni pravilno in smotreno zastavil. Iz svojega lastnega sočustvovanja je storil med rudarji gotovo dovolj, delil je siromakom svoje poslanske dijete, nakupoval je raznovrstno hrano za uboge rudarje. Za vse to socialno delo smo mu rudarji hvaležni. Storil pa bi mnogo več za delavstvo, ako bi znal svoj poslanski mandat uveljaviti v parlamentu, kakor bi bilo potrebno in pravilno. Ni dovolj, da se poslanec v zakonodajnem zboru krega in prepira za stvari, katere ne prinašajo težko pričakovanih uspehov. Naloga delavskega poslanca mora biti ta, da stori takrat svojo dolžnost, ko se odloča v parlamentu o raznih zakonih in drugih stvareh, ki so življenjskega pomena za tiste, ki so mu poverili svoje zaupanje.

Vsekakor pa vidimo, da je g. poslanec to smer zgrešil. Za rudarsko panogo so se odločale v zakonodajnem zboru važne stvari. Gospod poslanec

ni zadostno zaščitil rudarsko delavstvo tam, kjer ni zadostno zaščitil rudarsko delavstvo tam, kjer je bilo zato primerno mesto. Sklepal se je drž. predlagal kako subvencijo za sanacijo bratovskih skladnic. Izšel je pravilnik, ki je brez kritja, za kar je g. poslanec gotovo vedel.

Slo je za odjem premoga državnim železnicam, tudi tu ni bilo slišati, da bi si od njegove strani pravilno in zadostno utemeljila potreba za slovenskega rudarja. Prav dobro tudi vemo, da se danes ne more vse željeno doseči; dobro pa vemo, da zastopnik delavstva, ki se ne poglobi v stvar samo in ne posluša zahtev in nasvetov delavstva, ne more uspešno zastopati njegovih interesov.

Kritiko, katero podajamo, ni zlohota. Rudarji bi želeli resno in smotreno delo. Kakor mora biti rudar pripravljen na svoje delo, tako mora biti tudi njegov zastopnik. Kadar pa g. poslanec pridete med nas rudarje, bi želeli to, da nam poročate ono, kar nas kot delavce zanima. Stopite v stik z delavskimi strokovnimi organizacijami in zastopnico 2. rud. skupino, pa boste dobili to, kar potrebujete, če hočete kaj trajno koristnega storiti za rudarsko delavstvo. ~ Rudar.

V dopolnilo

Za velikonočno številko »Slovenca« je uredništvo naprosilo tov. Petra Rozmana, da napiše članek o viničarjih. Temu vabilu se je tov. Rozman odzval in odposlal lep članek, katerega je »Slovenec« tudi priobčil.

Ne vemo iz kakšnega razloga, morda celo po pomoti pa je v članku izostal sledeči stavek, katerega dobesedno priobčujemo, da bo članek popoln. Izpuščeni stavek se glasi: »S pomočjo Jugoslovanske strokovne zveze, katera je nudila in še nudi vso svojo moralno in gmotno podporo se je edino mogla strokovna organizacija viničarjev razmahniti na vse viničarske kraje.«

Čitaj „BESEDO“!

Občni zbor „Združenih privatnih in trgov. nameščencev Slovenije“

V sredo dne 19. aprila 1933 je zboroval v »Rokodelskem domu« v Ljubljani ob 20 občni zbor »Združenih privatnih in trgovskih nameščencev Slovenije«. Zbora se je udeležilo nekaj nad 60 članov in nečlanov. Otvoritev običnega zbora se je zavlekla za ¼ ure. Zbor je vodil kot predsednik uradnik »Zadružne gospodarske banke« g. Hvale. Uvodoma je podal, odnosno prečital krajši splošni ekspoze, iz katerega pa ni bilo razvidno, kako programatično smer misli društvo prav za prav zavzeti. Iz debate je izzvenelo, da je društvo vzbudilo k življenju le pričakovanje volitev v »Pokojninski zavod«. Zato je bilo nekoliko čudno, da so hoteli imeti nekako glavno besedo na zboru uradniki OUZD, desidenti JSZ, ki so lansko leto vodili na običnem zboru JSZ ponosrečeno opozicijo, ker baš ti niso člani PZ in torej ne bodo mogli voliti. Poročil odborikov na zboru v obče ni bilo. Tudi se ni moglo točno dognati, kdaj je bil zadnji občni zbor tega društva. Niti se ne ve, jeli je bil ta zbor nadaljevanje nepravilnega zbora od 4. aprila 1933, ali pa čisto nov občni zbor. Baje je pristopilo k društvu prvi teden 150 članov. »Najavljenih« pa da je 7 podružnic. Prvi zbor naj je značil občni zbor ljubljanske podružnice. Takoj po tem zboru se je otvoril občni zbor centrale brez vsakih poročil, in so podružnični člani enostavno izvolili še centralni odbor. Zato je občni zbor te centrale v zgodovini društvenega delovanja pravi unikum. Bilo ni namreč nikakih delegatov, saj »najavljene« podružnice jih tudi izvoliti niso mogle.

»Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije« je poslala na zbor tov. Zužka. Na zboru se je prijavil k besedi, vendar pa mu ista ni bila dovoljena. Hotel je podati samo programatično plat Strokovne organizacije, ker je za kršč. misleče nameščenstvo to danes nujno potrebno.

Sedaj bo to storil na javnih shodih, ki jih bo organizirala »Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije«.

Takega običnega zbora funkcionarji Jugoslov. strokovne zveze v svoji praksi in zgodovini ne poznajo in je bil torej v tem oziru zares docela zanimiv in interesanten.

To in ono

Polhov gradec. Ker se pri odhodu nisem mogel od vseh tovarišev posloviti, ključem tem potom prišrni »Zbogom!«. Tovariši, vztrajajte pri organizaciji, ker le v tej je naša moč. Vsak član bi moral gledati, da pridobi še vsaj enega novega člana. Tudi na novem mestu bom gledal, da se bo ustanovila naša organizacija. — Tistim pa, kateri so pomagali pridno pri obrekovanju, ne morem reči drugega kakor: Oče odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo. — Matevž Hribar.

Na Trsat gremo — kdo gre še z nami? Posebni romarski vlak in polovična voznina sta zagotovljena, ladja je pogojena, romarski list je v tisku, zadnji dan za prijavo je 10. maja — binkoštno soboto gremo. Izkaznice in vozne legitimacije dobimo po 10. maju iz Belgrada — v razprodajo (kakor nekateri žele), jih torej ne moremo dati. Kdor ne bo imel plačano do 10. maja, ne bo mogel z nami. Položnice v romarskem listu, kjer so vsa potrebna pojasnila in navodila, pošljemo zastoj. Pišite dopisnico na naslov: Romarski odbor pri »Sveti vojski«, Ljubljana, Dunajska cesta 17.

Krščanske strokovne organizacije v Nemčiji in volitve obratnih zaupnikov. Krščanski tekstilci so dobili pri letošnjih volitvah od 1268 zaupnikov 742 (večino!), marksisti 362, liberalni 8, hitlerjevci 99, stahlhelmovci 11, ostalo manjše grupe. V Porurju so dobili na 147 krajih krščanski rudarji 35.589, marksisti 45.893, komunisti 16.042, hitlerjevci 46.377 glasov. Med rudarji so izgubili krščanski socialisti kljub divji gonji proti predsedniku Imbuschu le 2% glasov, socialisti pa 6%, komunisti celo 19%. Te številke kažejo, da so se letos krščanske strokovne organizacije dobro držale, da so celo napredovale.

Pri nas so najemnine previsoke.

Izdatek za najemnino delavske družine v Jugoslaviji znaša 19.19% napram 9.88 v Švici, 10.62 v Nemčiji, 11.22 na Danskem, 11.92 na Norveškem in Finski, 12.38 na Švedskem in 13.76 v Angliji. To znači, da je najemnina v Jugoslaviji najdražja, saj mora naš delavec dati povprečno 90% več svoje plače za najemnino napram delavcu ostalih evropskih držav.

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

Prvič, ali je mogoče, da ne bi mlado dekle prav nič ne vedelo o bistvu razmnoževanja, o pomenu moškega in ženskega spola, o pojavih spočetja in nosnosti? Sinu govejih poljan je to seveda zares težko verjeti! Jed je mislil na sto in sto prizorov, ki jih je gledal, na vedenje različnih živali: govedo, konji, psi, kure, divji ptiči, vsi so odgovarjali na vprašanja kmetijskega otroka. Moral se je spomniti na to, da Lulu Belle ni imela nikdar prilike, da bi gledala take prizore in morda tudi ni bila dovolj sama v družbi drugih otrok, da bi slišala njihove šale in namigavanja. Zdelo se je, da je v resnici res, njena nevednost je bila očitno prava in pristna.

Med ugotovljene stvari v Jedovem mišljenju je spadalo tudi to, da mora biti vsaka poštena ženska obdarjena s prirojeno dostojnostjo, ki ji pravi, česa ne sme delati, o čem ne sme govoriti in niti ne razmišljati. Da, zares, to je bil zanj edini razloček med »dobro« in med »slabo« žensko. Slabe govore brez sramu o takih rečeh in se vdajajo svojemu poželenju kakor živina, dobra ženska pa svoje poglede obrača in beži že pred samo podobo greha. To dela čisto nagonsko, ker jo je Bog v svoji dobroti ustvaril tako.

Liza je bila dobra ženska — ni bilo boljše kakor ona, — in Liza je Jedovo mišljenje navrnila v to smer. Množenje živali človek jemlje na znanje, zakaj Bog jim je ukazal, naj se tako plode; »Samce in samice jih je ustvaril.« Farmerjevo življenje je odvisno od tega plojenja in tako se mu zdi vse to preprosta nujnost. Brž ko pa gre za človeka, se pa ljudje čim bolj je mogoče izogibajo tej reči in če govore o tem, govore vedno le v neki zadregi, s občutjem večnega »Pst! Pst!« v ozračju. To ozračje je dokaz za tvojo

poštenost in nepokvarjenost, za pravilnost tvojega nagona in tvoje vzgoje.

S tega stališča ni bila Lulu Belle popolnoma nič »dobra«, tako malo dobra in pridna kakor je le mogoče. Ali pa bi mogel Jed resno misliti, da bi bila »slaba«? Ali pa morda ni pri vsej zadevi česa popolnoma razumel? Liza ga je vedno opozarjala na moralno pokvarjenost bogatih pohajčev. Najbrž je vedela več kakor on, — morda so od tu izvirale njene skrbi? Morda je vedela, da imajo bogata dekleta, ki rasto v bogatih hišah z vzgojiteljicami in številno služinčadjo, navado, da si žele nezakonskih otrok. To bi se ne prilegalo popolnoma drugi trditvi, ki jo je že večkrat slišal, da se te vrste žensk sploh branijo otrok, da so iznašle neko blazno zadevo, ki ji pravijo kontrola porodov in rajši prenašajo po rokah angorske mačke in pekinske psičke! To vse je bilo res zelo zmedeno in Jed se je poskušal znajti. Hodil je po mountain-cityskih cestah in nasadih, njegova duša je bila razburjena in razrvana do dna. Nikdar v življenju še ni pogledal goli resničnosti tako od blizu v oči kakor zdaj.

Ali je res, da bogastvo človeka kvari? Ali je to res verjel? Ali je to morda verjela Liza. Če je verjel, zakaj je potem hotel obogateti in zakaj mu je Liza pri tem pomagala? Ne, mislila je, da je mogoče biti bogat in dober hkratu. Vzglede zato ji je nudil mr. Crumback in drugi bogati člani njihove verske občine. Treba je le biti ud prave cerkve in vedeti za nauk, ki človeka ščiti pred satanovimi spletkami. Ljudje pa, ki obiskujejo elegantne in posvetne cerkve, kakor škofovci ali člani malikovalskih cerkva kakor katoliki, — ti ljudje pa so v veliki nevarnosti, pa naj bodo bogati ali ubožni. Mož, kakor je Warrener, ki popolnoma zameta božjo besedo, mora seveda gledati in dočakati, kako se njegovi otroci obračajo proti njemu in hodijo po stezah zla. Ali ne pravi knjiga knjig, »dobra« knjiga, da bodo zaradi očetnih grehov kaznovani otroci celo do tretjega in četrtega rodu?

V Krekovi knjižnici bodo izšle letošnje: Miško Kranjec: PREDMESTJE — roman iz Ljubljane; Mirko Javornik: CRNI BREG — roman iz rudarskih revirjev; Upton Sinclair: DOLARJI — roman I. del.